

УДК 341.171

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.119>

ПРОЦЕС ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ACQUIS ЄС У НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Дір І.Ю.,

Надзвичайний і Повноважний Посол України,

Заслужений юрист України,

кандидат юридичних наук, доцент,

докторант ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ORCID: 0000 0001 9829 4294

e-mail: ihor.dir@uzhnu.edu.ua

Дір. І.Ю. Процес імплементації *acquis* ЄС у національне законодавство України.

У статті узагальнено проаналізовано процес імплементації *acquis* ЄС у національне законодавство України, а також зобов'язань взятих на себе у рамках Угоди про асоціацію. Так, у рамках переговорного процесу зобов'язання України згруповані у шість кластерів, які у свою чергу містять 34 розділи. Було виявлено, що 80 органів державної влади протягом шести місяців проводили оцінку на наближення українського законодавства до законодавства Євросоюзу (селф-скринінг). За результатами перевірки певні акти ЄС не потребують імплементації в українське законодавство, деякі акти підлягають подальшій повній або частковій інкорпорації, а ще частина актів уже повністю впроваджена в законодавство України. Було також виявлено, що найбільша кількість актів *acquis* ЄС, які Україна повністю інкорпорувала у своє законодавство, стосуються розділів «Митний союз», «Статистика», «Зовнішні відносини», «Продовольча безпека, ветеринарна та фітосанітарна політика» та «Захист прав споживачів та охорона здоров'я». Проте, такі розділи як «Транспортна політика», «Продовольча безпека, ветеринарна та фітосанітарна політика», «Свобода руху товарів», «Свобода підприємництва і надання послуг», «Свобода руху товарів» потребують доопрацювання у контексті впровадження норм ЄС у внутрішнє законодавство України. Крім того, у статті також визначено стан імплементації *acquis* ЄС в Україні. На додачу, було проаналізовано діяльність урядових органів протягом 2023 року у процесі впровадження законодавства ЄС. Виявлено, що Україна виконала всі сім рекомендацій Європейської Комісії, які отримала під час надання статусу кандидата. Також визначено, що Україна на своєму євроінтеграційному шляху продовжує виконувати зобов'язання, які на неї покладені у рамках Угоди про асоціацію. Зокрема, за період з 2015 по 2022 роки Україна суттєво просунула-

ся у процесі виконання своїх зобов'язань, виконавши 72% взятих на себе обов'язків.

Ключові слова: Європейський Союз, *acquis* ЄС, імплементація, зобов'язання, Угода про асоціацію, звіт.

Dir I.Yu. The process of implementation of the EU *acquis* in the national legislation of Ukraine.

The article summarizes the process of implementing the EU *acquis* into the national legislation of Ukraine, as well as the obligations undertaken within the framework of the Association Agreement. Thus, as part of the negotiation process, Ukraine's commitments are grouped into six clusters, which in turn contain 34 chapters. It was found that 80 state authorities assessed the approximation of Ukrainian legislation to EU legislation (self-screening) within six months. According to the results of the inspection, several EU acts do not require implementation into Ukrainian legislation, some acts are subject to further full or partial incorporation, and some of the acts have already been fully implemented into Ukrainian legislation. It was also analysed that the largest number of EU *acquis* acts, which Ukraine has already fully incorporated into its legislation, relate to the sections «Customs Union», «Statistics», «External Relations», «Food Safety, Veterinary and Phytosanitary Policy» and «Protection of Consumer Rights and Health Care». However, under such sections as «Transport Policy», «Food Safety, Veterinary and Phytosanitary Policy», «Freedom of Movement of Goods», «Freedom of Entrepreneurship and Provision of Services» there is still work to be done in terms of the implementation of EU norms in the internal legislation of Ukraine. In addition, the article also defines the state of implementation of the EU *acquis* in Ukraine. In addition, the activities of government bodies during 2023 in the process of implementing EU legislation were also analysed. It was found that Ukraine also fulfilled all seven

recommendations of the European Commission, which it received during the granting of candidate status. It was also determined that Ukraine, on its way to European integration, continues to fulfill its obligations under the Association Agreement. During the period from 2015 to 2022, Ukraine fulfilled 72% of its obligations.

Key words: European Union, EU acquis, implementation, obligations, Association Agreement, report.

Постановка проблеми. Україна активно продовжує працювати над впровадженням *acquis* ЄС на своєму євроінтеграційному шляху. Відповідальні органи надалі вивчають законодавство ЄС та проводять перевірку на відповідність внутрішнього законодавства України з законодавством ЄС. У свою чергу Україна також продовжує виконувати свої зобов'язання у рамках виконання Угоди про асоціацію. У свою чергу це все сприяло тому, що 14 грудня 2023 року Європейська Рада ухвалила рішення щодо початку переговорів про вступ України до Євросоюзу.

Стан опрацювання цієї проблематики досліджувався багатьма вітчизняними науковцями, зокрема О. Бєдова, Н. Борсук, Д. Кальчик, Р. Карпенко, Я. Костюченко, Е. Кулага, В. Лавриненко, Н. Лук'янчук, В. Мельниченко, Л. Мичка, Н. Мушак, К. Наливайко, Р. Петров, О. Проневич, К. Трихліб, Ю. Юринець та інші. Серед закордонних вчених дану проблематику досліджували А. Азоулай, Г. Берман, Т. Богаертс, Т. Бьохмельт, І. Вільямс, К. Віт, Р. Гобель, Г. Граббе, С. Гальдіно, В. Джакобі, А. Інотай, М. Йованович, Х. Ларманс, К. Пістор, М. Поллак, П. Рузенс, Е. Фендель, Дж. Фіельстул, Т. Фрейбург тощо.

Метою статті є комплексний аналіз стану виконання Україною *acquis* ЄС, а також зобов'язань взятих на себе у рамках Угоди про асоціацію.

Виклад основного матеріалу. У рамках переговорного процесу зобов'язання України згруповані у шість кластерів, які у свою чергу містять 34 розділи. З цією метою більш ніж 80 органів державної влади протягом шести місяців проводили оцінку на наближення українського законодавства до законодавства Євросоюзу (селф-скринінг). Так, у 2023 році було проаналізовано близько 28 тис. законодавчих актів ЄС. За результатами цієї перевірки 23 456 актів ЄС не потребують імплементації в українське законодавство, ще 2 739 актів підлягають подальшій повній або частковій інкорпорації, а 1 625 актів вже повністю впроваджені в законодавство України.

Найбільшу кількість актів *acquis* ЄС, які Україна вже повністю інкорпорувала у своє законодавство, містяться у розділі 29 «Митний союз» і їхня кількість становить 742 акти, розділі 18 «Статистика» - 245 актів, розділі 30 «Зовнішні

відносини» - 160 актів, розділі 12 «Продовольча безпека, ветеринарна та фітосанітарна політика» - 80 актів, розділі 28 «Захист прав споживачів та охорона здоров'я» тощо (Таблиця 1).

Варто також відмітити, що за деякими розділами прогрес імплементації не настільки швидкий. Так, чимало роботи залишається щодо інкорпорації *acquis* ЄС за такими розділами: 14 «Транспортна політика» - 399 актів, 12 «Продовольча безпека, ветеринарна та фітосанітарна політика» - 304 акти, 1 «Свобода руху товарів» - 289 актів, 3 «Свобода підприємництва і надання послуг» - 263 акти, 1 «Свобода руху товарів» - 289 акти та ін. (Таблиця 2).

У загальному станом на 2023 рік потребують імплементації 2 739 актів *acquis* ЄС. При цьому 1 663 акти все ще не імплементовані та не перебувають поки що у процесі впровадження. Частково імплементовано 279 актів, деякий рівень - 265, значний рівень - 241, добрий рівень - 162, розпочато імплементацію - 123 (Графік 1).

За період з 1 січня по 20 грудня 2023 року Україна імплементувала 109 актів, з яких 28 рекомендацій Європейської Комісії. У загальному за цей період було ухвалено 27 законів Верховною Радою України, 23 урядові акти, прийняті Кабінетом Міністрів України та 59 відомчих актів, розроблених різними профільними міністерствами та іншими державними органами влади.

Необхідно також згадати, що Україна виконала всі сім рекомендацій Європейської Комісії, які були озвучені під час отримання статусу кандидата, серед яких:

1. Ухвалено нову процедуру відбору суддів до Конституційного Суду України.
2. Перезавантажено ключові органи судової системи Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.
3. Продовжено боротьбу з корупцією.
4. Україною також продовжено боротьбу з відмиванням коштів за стандартами Міжнародної групи з протидії відмиванню брудних грошей.
5. Впроваджено рекомендацію Венеціанської комісії щодо антиолігархічного закону.
6. Приведено до норм ЄС регулювання ринку медіа та реклами.
7. Ухвалено закон щодо регулювання прав національних меншин [2].

Варто також відмітити, що Україна на своєму євроінтеграційному шляху продовжує виконувати зобов'язання, взяті на себе у рамках Угоди про асоціацію. Так, станом на 2022 рік Україна виконала 72% зобов'язань. Приріст порівняно з 2021 роком становить 9%. Зобов'язання України згруповані за 24 сферами. Найбільшого прогресу наша держава досягла у сфері інтелектуальної власності, де виконано 94% зобов'язань, а найменше - у сфері фінансового співробітництва та боротьбі із шахрайством 24% (Таблиця 3).

Таблиця 1. Рівень імплементації актів acquis ЄС в Україні станом на 2023 рік

Розділ	Загальна кількість актів переговорного розділу	Кількість актів, що повністю імплементовані	Кількість актів, що не потребують імплементації	Кількість актів, що підлягають імплементації
Свобода руху товарів	970	50	631	289
Свобода переміщення працівників	180	2	159	19
Свобода підприємництва та надання послуг	646	13	350	283
Свобода руху капіталу	44	1	28	15
Публічні закупівлі	74	1	66	7
Корпоративне право	50	9	24	17
Право інтелектуальної власності	67	3	38	26
Антимонопоольна політика	1 969	2	1 944	23
Фінансові послуги	471	11	244	216
Цифрова трансформація та медіа	499	29	371	99
Сільське господарство та розвиток сільських територій	1 370	11	1 275	84
Продовольча безпека, ветеринарна та фітосанітарна політика	2 607	80	2 223	304
Рибальство та аквакультура	705	4	667	34
Транспортна політика	1 654	47	1 208	399
Енергетика	550	49	433	68
Оподаткування	249		233	16
Економічна та монетарна політика	569	2	536	31
Статистика	574	245	235	94
Соціальна політика та зайнятість	576	21	478	77
Підприємництво та індустріальна політика	326	10	289	27
Транс'європейські мережі	43		26	17
Регіональна політика та координація структурних інструментів	418		414	4
Судова влада та фундаментальні права	95	2	88	5
Правосуддя, свобода та безпека	924	13	805	106
Наука та дослідження	114	4	104	6
Освіта та культура	258	2	226	30
Довкілля та зміна клімату	911	13	717	156
Захист прав споживачів та охорона здоров'я	2 362	67	2 159	136
Митний союз	1 205	742	446	17
Зовнішні відносини	5 189	160	4 974	55
Зовнішня, безпекова та оборонна політика	797	4	729	64
Фінансовий контроль	71		71	
Фінансові та бюджетні положення	314		311	3
Інституції	969	3	954	12

Джерело: складено автором за [1].

Таблиця 2. Прогрес імплементації актів *acquis* ЄС в Україні, які підлягають впровадженню станом на 2023 рік

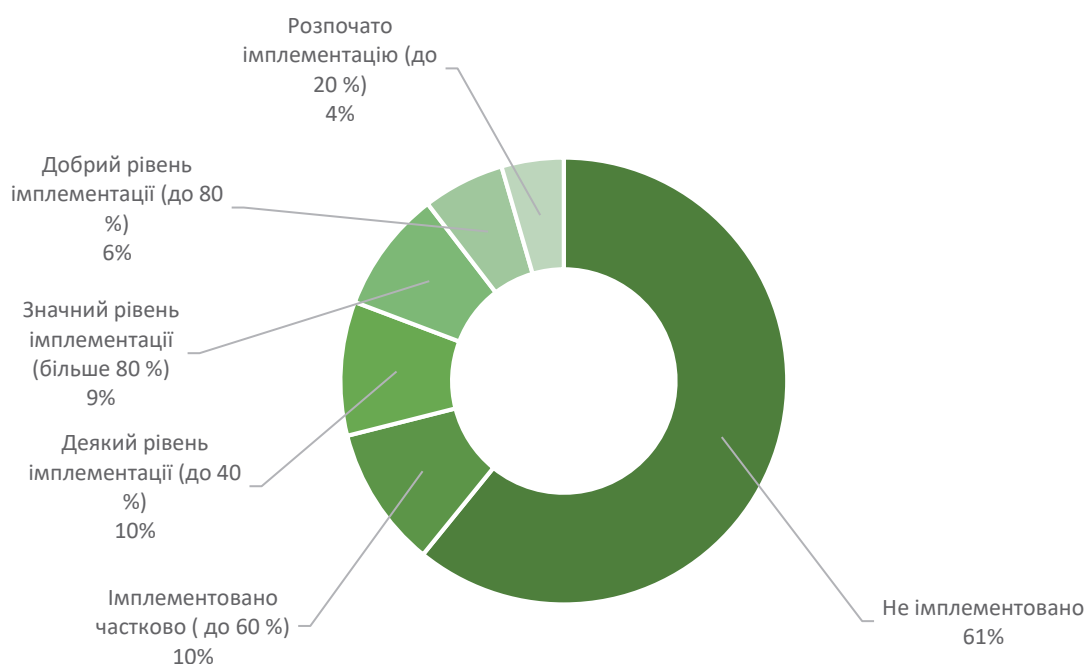
Розділ	Кількість актів, що підлягають імплементації	Не імplementовано	Розпочато імплементацію (до 20 %)	Деякий рівень імплементації (до 40 %)	Імplementовано частково (до 60 %)	Добрий рівень імплементації (до 80 %)	Значний рівень імплементації (більше 80 %)
Свобода руху товарів	289	156	15	42	27	7	42
Свобода переміщення працівників	19	6	7	0	2	4	0
Свобода підприємництва та надання послуг	283	227	8	16	15	7	4
Свобода руху капіталу	15	6	4	1	3	0	1
Публічні закупівлі	7	3	0	0	1	2	1
Корпоративне право	17	8	2	4	3	-	-
Право інтелектуальної власності	26	2	0	2	6	7	9
Антимонopolна політика	23	4	1	2	5	5	6
Фінансові послуги	216	176	5	14	11	8	2
Цифрова трансформація та медіа	99	47	2	11	19	6	14
Сільське господарство та розвиток сільських територій	84	66	2	4	3	3	6
Продовольча безпека, ветеринарна та фітосанітарна політика	304	211	4	24	23	19	23
Рибальство та аквакультура	34	23	2	7	1	1	0
Транспортна політика	399	274	6	39	44	17	19
Енергетика	68	37	4	2	9	3	13
Оподаткування	16	7	3	2	1	1	2
Економічна та монетарна політика	31	26	1	0	1	0	3
Статистика	94	29	7	5	29	11	13

Закінчення таблиці 2

Розділ	Кількість актів, що підлягають імплементації	Не імплементовано	Розпочато імплементацію (до 20 %)	Деякий рівень імплементації (до 40 %)	Імплементовано частково (до 60 %)	Добрий рівень імплементації (до 80 %)	Значний рівень імплементації (більше 80 %)
Соціальна політика та зайнятість	77	23	2	9	8	10	25
Підприємництво та індустріальна політика	27	12	1	1	8	0	5
Транс'європейські мережі	17	17	-	-	-	-	-
Регіональна політика та координація структурних інструментів	4	2	-	-	1	1	-
Судова влада та фундаментальні права	5	1	1	1	0	1	1
Правосуддя, свобода та безпека	106	48	6	16	9	11	16
Наука та дослідження	6	1	4	0	0	0	1
Освіта та культура	30	17	4	1	3	3	2
Довкілля та зміна клімату	156	67	10	38	14	12	15
Захист прав споживачів та охорона здоров'я	136	85	6	15	11	11	8
Митний союз	17	2	2	3	5	3	2
Зовнішні відносини	55	41	7	2	2	2	1
Зовнішня, безпекова та оборонна політика	64	33	5	3	15	5	3
Фінансовий контроль	-	-	-	-	-	-	-
Фінансові та бюджетні положення	3	2					1
Інституції	12	4	2	1	0	2	3

Джерело: складено автором за [1].

Графік 1. Стан імплементації актів acquis ЄС, 2023 рік

Джерело: складено автором за [1].

Таблиця 3. Стан виконання Угоди про асоціацію 2015-2022 роки

Сфера	2015-2020 роки	2021 рік	2022 рік
<i>Загальний прогрес виконання Угоди про асоціацію</i>	54%	63%	72%
Політичний діалог, національна безпека та оборона	89%	89%	89%
Юстиція, свобода, безпека, права людини	85%	88%	91%
Технічні бар'єри у торгівлі	85%	86%	87%
Гуманітарна політика	84%	89%	91%
Державні закупівлі	83%	86%	88%
Підприємництво	81%	85%	88%
Управління державними фінансами	74%	74%	90%
Освіта, навчання та молодь	69%	81%	86%
Статистика та обмін інформацією	68%	84%	96%
Енергоефективність та ЖКГ	63%	70%	75%
Оподаткування	60%	84%	88%
Санітарні та фітосанітарні заходи	60%	64%	72%
Інтелектуальна власність	54%	61%	94%
Навколишнє природне середовище та цивільний захист	50%	61%	77%
Громадське здоров'я	47%	64%	66%
Наука, технології, інновації, космос	46%	52%	60%
Енергетика	45%	58%	75%
Митні питання	44%	52%	60%
Сільське господарство	42%	52%	63%
Захист прав споживачів	42%	48%	48%
Соціальна політика та трудові відносини	40%	45%	54%
Фінансовий сектор	36%	62%	67%
Транспорт, транспортна інфраструктура, поштові та кур'єрські послуги	35%	47%	53%
Фінансове співробітництво та боротьба із шахрайством	24%	24%	24%

Джерело: складено автором за [3, 4, 5].

Висновки. Отже, Україна активно продовжує впроваджувати acquis ЄС. Так, було проведено первинний огляд законодавства України на відповідність європейському законодавству. За результатами цієї перевірки було виявлено, що потребують імплементації 2 739 актів acquis ЄС. Також визначено, що Україна імплементувала чимало актів у певних сферах: «Митний союз», «Статистика», «Зовнішні відносини» тощо. При цьому у таких галузях як «Транспортна політика», «Продовольча безпека, ветеринарна та фітосанітарна політика», «Свобода руху товарів», «Свобода підприємництва і надання послуг», «Свобода руху товарів» ще залишається чимало роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кабінет Міністрів України. Звіт за результатами первинної оцінки стану імплементації актів права ЄС. *Офіційний веб-сайт*. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/zvit_UA.pdf (дата звернення: 03.01.2024).
2. Офіс Віцепрем'єрки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. Україна до ЄС – 2023: основні підсумки року. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/ukrayina-do-yes-2023-osnovni-pidsumky-roku/> (дата звернення: 06.01.2024).
3. Кабінет Міністрів України. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС 2015-2020. *Офіційний веб-сайт*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/zviti-pro-vikonannya/aa-implementation-report-2015-2020-ukr-final.pdf> (дата звернення: 06.01.2024).
4. Кабінет Міністрів України. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2021 рік. *Офіційний веб-сайт*. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/euua_report_2021_ukr-2.pdf (дата звернення: 06.01.2024).
5. Кабінет Міністрів України. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2022 рік. *Офіційний веб-сайт*. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/zvit_pro_vykonannya_ugody_pro_asociaciyu_za_2022_rik.pdf (дата звернення: 06.01.2024).